

Тетяна Павленко,
науковий співробітник
відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського,
м. Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0003-3244-7897
e-mail: tetana1806@gmail.com

ОСВІТЯНСЬКІ БІБЛІОТЕКИ ЯК ЦЕНТР ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Анотація. У статті досліджено діяльність освітнянських бібліотек в умовах війни. Проаналізовано наукові праці з цієї проблеми, виокремлено студії Л. Березівської, О. Вдовіної, С. Герасимової, Т. Кулаковської, А. Потіхи, С. Сердюк, Г. Солоіденко, Л. Туровської. Розкрито важливі аспекти інформаційно-комунікаційної підтримки користувачів бібліотек: науковців, учителів, волонтерів, вимушено переміщених осіб. Висвітлено інформацію про тематичні колекції інформаційних ресурсів на вебсайтах бібліотек, що забезпечують користувачів актуальною та корисною інформацією.

Зазначено, що інформаційно-комунікативна підтримка бібліотек України в умовах війни набуває особливого значення. Активізувались нові форми й методи просвітницької роботи, затребувані бібліотечні послуги, що відповідають запитам населення та вимогам сьогодення. Бібліотеки стали майданчиками популяризації освіти, правової грамотності, психологічної підтримки.

На вебсайтах освітнянських бібліотек з'явилися ресурси, на яких можна отримати онлайн-консультацію професійного психолога, контакти, посилання, поради, техніки та методики, що допоможуть опанувувати стрес, тривогу, гнів, піклуватися про ментальне здоров'я – своє та людей поруч. Наголошено, що психологічна підтримка є надзвичайно важливою для людей, травмованих ментально й фізично, які переживають перманентний стрес. Попри повномасштабну війну бібліотеки продовжують виконувати функцію центрів культури, представляють виставки-огляди, відеопрезентації, що відображають на вебсайтах напрями діяльності бібліотек мережі (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Львівської обласної науково-педагогічної бібліотеки, бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, Кам'янець-Подільського університету ім. І. Огієнка, Київського університету ім. Б. Грінченка та ін.) під час війни та адаптацію засобів інформаційної, соціокультурної роботи до злободенних потреб.

Розкрито роль бібліотек в інформаційному освітньо-науковому просторі України в реаліях сьогодення. З'ясовано, що під час війни бібліотеки переходять від традиційного середовища до соціального простору, який може успішно протистояти впливам ворожих інформаційних, культурних та психологічних стратегій.

Ключові слова: освітнянські бібліотеки, воєнний стан, інформаційно-комунікаційна підтримка, ресурси, трансформація, ментальне здоров'я.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасному світі роль освітнянських бібліотек для навчання, дослідницької діяльності та саморозвитку є вкрай важливою. Це, зокрема, власне центри знань, де студенти, вчителі й дослідники знайдуть інформацію, ресурси та підтримку для самовдосконалення і досліджень. Адже бібліотечні установи не лише місця для зберігання та вивчення культурної спадщини, а й місце, де можна отримати різноманітну важливу, верифіковану інформацію, ознайомитися з документами, які допомагають осмислити ситуацію, а також забезпечують психологічну підтримку.

Війна в Україні радикально змінила й порушила усталений ритм функціонування бібліотек. Хоча і під час війни бібліотека залишилася важливим каналом передавання, обміну та трансформації інформації у різних сферах науково-дослідницької діяльності, освіти та соціального життя.

У контексті негативного впливу такого чинника, як «воєнний стан», Міжнародною федерацією бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА) у співпраці з Міжнародною радою архівів (ІСА) досліджено бібліотеки та архіви, знищені у ХХ ст. Результати під назвою «Втрачена пам'ять» опублікували Ганс ван дер Ховен та Джоан ван Альбада. Вони навели жахливу статистику втрачених фондів через природні катаклізми, агресивну політику та війни (Hoeven, 1996). Коли почалася війна в Україні, вебархів Об'єднаного Королівства (UK Web Archive.UKWA) (Великобританія), з яким співпрацюють Англія, Шотландія, Уельс, Північна Ірландія, зніціював архівацію вебсайтів

своєї країни, що відображають цю війну. Нині у вебархіві створено окреме зібрання з цієї теми (Стрішенець, 2023).

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідження про діяльність бібліотечних установ України в умовах російського повномасштабного вторгнення розкривають такі важливі аспекти, як роль бібліотек у підтримці громад, збереженні культурних цінностей та забезпеченні доступу до інформації під час кризових ситуацій. Нині ця тема – на початковому етапі досліджень.

Зарубіжні й українські дослідники особливу увагу приділяють ролі бібліотеки в наукових і соціальних комунікаціях, вивчають, як бібліотеки функціонують, підтримують громади та зберігають інформацію під час воєнних конфліктів, стають важливими центрами стабільності, освіти та інформації навіть у найважчі часи.

У закордонних публікаціях про бібліотеки в умовах воєнних дій розглянуто питання моніторингу втрат, збереження бібліотечних фондів. У цьому контексті привертає увагу публікація британського бібліотекаря Бодліанської бібліотеки Оксфордського університету Річарда Овендена, автора книжки «Спалення книг: історія навмисного знищення знань», де йдеться про збереження контролю над інституційними сховищами пам'яті України (репозиторії національної культури та свідомості, бібліотеки та архіви), які стали мішенню російської агресії. Важливою є теза його досліджень: «Бібліотекарі та архівісти відіграють вирішальну роль у битві за контроль над минулим країни – заради її майбутнього» (Овенден, 2023).

Нігерійські дослідники Адепегба Ітуну Мері та Адедокун Ісеолува вивчали використання різноманітних джерел інформації (сучасні інформаційні технології) для ефективної роботи військової бібліотеки (Adepegba, 2022).

Роботу академічних бібліотек у кризових ситуаціях досліджували Стефані Ганік Браунштейн, Дженна Райан, Вілл Хайрз із США, які зазначають, що завдяки досвіду академічних бібліотекарів з їхніми особливими

можливостями в організації, управлінні та обслуговуванні інформацією бібліотеки можуть і мають ініціювати допомогу громадянам (Braunstein, 2012).

Українські дослідники С. Сердюк, С. Герасимова, Г. Солоіденко, Т. Кулаковська (2022, 2023) розглядали актуальні напрями діяльності бібліотек різних видів та їх адаптацію до потреб часу, а також місію бібліотек та їхнє значення для українського суспільства під час повномасштабної війни в Україні.

Моніторинг стану публічних бібліотек регіонів (сільських, селищних, міських, обласних) в умовах російської збройної агресії (втрати фондів, матеріально-технічної бази тощо) та аналіз впливу агресії на діяльність публічних бібліотек України досліджували фахівці Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого С. Кравченко, Н. Розколупа, В. Здановська (2023).

Л. Туровська у статті «Трансформація діяльності наукової бібліотеки в умовах воєнного стану» (2023) визначила загальні тенденції та напрями трансформації бібліотечно-інформаційної діяльності наукової бібліотеки в умовах воєнного стану, виснувавши, що роль українських бібліотек на «інформаційному фронті» України є винятково важливою та значущою, а комунікаційна політика в період воєнного стану сприяє налагодженню діалогу між інформаційними установами, громадянами, органами влади, волонтерами та громадськими організаціями.

Місію бібліотек у налагодженні соціально-комунікаційних зв'язків досліджувала О. Вдовіна (2022), яка зазначила, що українські бібліотеки ефективно працюють у царині інформаційної, гуманітарної, психологічної, юридичної сфер.

Основні напрями науково-інформаційної та бібліотечної роботи ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в умовах воєнного стану зорієнтовано на забезпечення інформаційних потреб насамперед учасників освітнього процесу, актуалізацію дистанційної освіти. Про це йдеться в колективному дослідженні

Л. Березівської, Д. Закатнова, С. Тарнавської та І. Лобановської (2022), в якому акцентовано увагу на тому, що вебпортал слугує основною платформою комунікації з користувачами бібліотеки.

Важливим для розкриття теми є дослідження А. Потіхи (2022) про волонтерський аспект діяльності бібліотек, надання додаткових послуг, зокрема психологічної реабілітації військових і тим, хто постраждав від російської агресії.

Мета дослідження – проаналізувати й висвітлити інформаційно-комунікативну діяльність освітянських книгозбірень України в умовах воєнної агресії РФ.

Виклад основного матеріалу. Під час війни освітянські бібліотеки стають життєво важливими осередками підтримки, які допомагають людям відшукати актуальну і правдиву інформацію про поточні події, самоосвічуватися та професійно розвиватися й зберігати ментальну рівновагу, зв'язок з освітою, культурою та інформацією, сприяючи у такий спосіб стійкості та відновленню громад, залишаються джерелом наукової, освітньої та культурної інформації.

Підтримка психічного здоров'я. Війна – це стрес, а бібліотеки можуть бути місцем відпочинку та реабілітації. Читання відволікає, допомагає хоч на якийсь час забути про душевний біль і тривогу.

Нині освітянські бібліотеки активно розвивають різноманітну інформаційно-консультативну діяльність. Вони консультують із правових, соціальних, психологічних питань та з питань охорони здоров'я. Для цього книгозбірні створюють тематичні колекції інформаційних ресурсів та співпрацюють з відповідними фахівцями.

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ), як координатор науково-методичного центру мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН в умовах війни всебічно підтримує громадян, започаткувала на вебсайті в рубриці «Бібліотечному фахівцю» нову сторінку «Бібліотеки в реаліях війни»

<https://dnpb.gov.ua/ua/biblioteku-v-realiyakh-viyny/>, де пропонує добірку нормативних документів із мережі інтернет та ресурси, корисні для освітян, науковців, бібліотекарів, батьків.

Сьогодні, як ніколи раніше, активізувалася участь бібліотек в реалізації державної інформаційної політики. Завдяки ресурсу «Бібліотеки в реаліях війни» користувачі мають доступ до офіційної інформації (електронні джерела) про діяльність органів державної влади: «Нормативні документи та юридичні поради на період воєнного стану», «Збереження культурної спадщини українських установ. Пропозиції зарубіжних партнерів», «Про оплату праці працівників закладів освіти», методичні рекомендації «Безпечне освітнє середовище: Надання індивідуальної підтримки учням з особливими освітніми потребами під час підготовки для реагування на надзвичайні ситуації».

На сторінці «Бібліотеки в реаліях війни» зібрано корисні ресурси, що допоможуть освітянам, науковцям, бібліотекарям, батькам. Так, з'ясовуються питання, що робити, коли зник мобільний зв'язок, куди звертатися, якщо опинились у скрутних обставинах, як знайти житло, юридичний порадник для ВПО, надання допомоги бібліотекарям. Корисні посилання на платформу легкого пошуку інформації можна знайти на сторінках електронного ресурсу «На допомогу біженцям та вимушено переміщеним особам».

Сьогодні діти потребують підвищеної нашої уваги. Колектив ДНПБ у ресурсі «Корисні посилання та поради» зібрав низку посилань і настанов, які розповідають дітям про мінну небезпеку, радять батькам, як розмовляти з дітьми про війну, чим зайняти дитину в сховищі. Запропоновано рекомендації для батьків від Світлани Ройз: як подбати про дитину, якщо ви в укритті, якщо батько чи мати захищає країну, правила підтримки, якщо родина евакуюється з дитиною та ін. <https://docs.google.com/presentation/d/e/2PACX-1vSezogda-Hba6IE7R8TOz1Y9BQio2ylDIXEhrcIJGIFK2R7ZAzgL7S8L9HMcWgClg/pub?start=true&loop=false&delayms=3000&slide=id.p10>

У ресурсі «Діяльність бібліотек в умовах війни» зібрано фотоматеріали про бібліотеки, які постраждали внаслідок бойових дій, є посилання на сайт, створений Міністерством культури та інформаційної політики України <https://culturecrimes.mkip.gov.ua>, де можна розмістити інформацію про зафіксовані воєнні злочини проти людяності, скоєні армією росії.

Відеопрезентація «Інформаційний фронт освітянських бібліотек» <https://tinyurl.com/y7dhc53k> представляє актуальну інформацію з вебсайтів бібліотек мережі (ДНПБ, Львівської обласної науково-педагогічної бібліотеки, бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, Кам'янець-Подільського університету ім. І. Огієнка, Київського університету ім. Б. Грінченка та ін.) про діяльність під час війни та адаптацію актуальних напрямів інформаційної, соціокультурної діяльності до потреб часу.

На сторінці ресурсу «Бібліотеки в реаліях війни» представлено «Мапу з 388 просторами за кордоном, де розміщено українські книжки», відеопрезентацію збірника «З Україною в серці», до якого увійшли патріотичні вірші учнів.

Для військовослужбовців, які виконують бойові завдання, перебувають на навчальних полігонах, задля покращення їхнього психологічного стану та рівня самоосвіти на сайті бібліотеки ДНВЗ Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» створено ресурс «Електронна військова бібліотека» <https://www.ukrmilitary.com/p/military-library.html>, а також у відкритому доступі видання «Біла книга. Збройні Сили України», яку видають для систематичного інформування суспільства про процеси, що відбуваються в ЗСУ.

Наукова бібліотека Рівненського державного гуманітарного університету створила ресурс, на якому зібрано корисні лінки: сайти нормативно-правових документів України; Освітні ресурси; сайти бібліотек України, зокрема бібліотек ЗВО; сайти педагогічних ЗВО; педагогічні інформаційні ресурси; на допомогу науковцям; архіви, репозитарії, періодичні видання у відкритому

доступі <https://library.rshu.edu.ua/index.php/informatsiini-resursy-posluhy/korysni-linky>.

Бібліотеки попри повномасштабну війну і продовжують виконувати функцію центрів культури, сприяють вихованню поваги до рідної мови. Гарним прикладом є ресурс «Нація нескорених» (мобілізація думок або слів) <http://www.library.tnpu.edu.ua/index.php/natsiya-neskorenikh> наукової бібліотеки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Користувачам запропоновано вірші та відеоролики, що підтримують дух спротиву та патріотизму, стимулюють до оборони своєї країни та виступають проти будь-яких форм вторгнення російського агресора в Україну.

Заслуговує на увагу проєкт «Життя, обірване війною: книга пам'яті Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя» <https://library.ndu.edu.ua/index.php/2015-02-17-13-01-25/item/1359-книга-пам'яті-загиблих-ніжинського-державного-університету-імені-миколи-гоголя>, започаткований бібліотекою ім. академіка М. О. Лавровського Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя, аби вшанувати та зберегти пам'ять про студентів, випускників, співробітників, викладачів – про всіх загиблих через збройну навалу російської федерації на Україну.

Останнім часом наше суспільство переживає високий рівень тривожності та стресу, українські громадяни дедалі частіше потребують психологічної підтримки. На сайті бібліотеки імені А. Ф. Залевської Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України <https://sites.google.com/view/library-ip-ua/> представлено ресурси з психологічної допомоги під час війни: «Ти як?», «Поруч», «Хаб стійкості», «Разом», «Розкажи мені», «#ВАРТОЖИТИ». Ресурс «Ти як?» (howareu_program) <http://howareu.com> створено в межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я, ініційованої першою леді України Оленою Зеленською. Тут є контакти, посилання, поради, техніки та методики, які допоможуть знаходити сили на щодення, навчання, опановування

стресом, тривогою, гнівом, піклування про себе, про ментальне здоров'я як власне, так і близьких людей.

Зменшити психологічне навантаження, відновити емоційний стан підлітків та їхніх батьків, вчителів, які зараз продовжують працювати з дітьми і потребують підтримки, допоможуть психологи проєкту «Поруч» (<https://poruch.me>).

Роль волонтерів в Україні сьогодні є надзвичайно важливою і багатогранною. Кожен із нас хоча б раз у житті був волонтером. Хтось робить це зважено й цілеспрямовано, а хтось спонтанно. Бібліотекарі активно і системно беруть участь у волонтерській діяльності. На сайті наукової бібліотеки Мукачівського державного університету створено ресурс «Волонтерство» <https://msu.edu.ua/library/volontery/>. У рубриці «Допомога ВПО» надано матеріали про акцію «Один студент-одна книга», під час якої працівники Наукової бібліотеки Мукачівського державного університету організували збір та відправку книжок для бібліотечних куточків в укриттях Херсонщини. До Всесвітнього дня дитини (20 листопада) в межах благодійної акції «Подаруй дитині радість» відправлено подарунки дітям в @misto.dobra та ін.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, за результатами проведеного дослідження з'ясовано, що у цей непростий для нашої країни історичний період бібліотечні установи стали потужними науково-освітніми, інформаційно-комунікаційними центрами, відкритими для співпраці та допомоги, які науково та інформаційно супроводжують освіту та науку. Набутий українськими бібліотеками досвід за період війни дає підстави стверджувати, що навіть у кризових умовах освітянські бібліотеки працюють і виконують свою важливу функцію – інформувати, забезпечувати доступною літературою і послугами, сприяти психологічному добробуту населення. Освітянські бібліотеки розширили діапазон інформаційних послуг і ресурсів (доступ до офіційної інформації, добірки корисних порад, відеоматеріали тощо), освоїли незвичні форми роботи (проєкти колективної пам'яті та меморіальної

роботи, волонтерської діяльності). Бібліотечно-інформаційна діяльність в умовах воєнного стану розвивається, її роль під час кризи зростає.

У перспективі вважаємо, що проведені дослідження ролі освітянських бібліотек в інформаційно-комунікаційній підтримці населення в умовах війни не вичерпує всіх аспектів окресленого напрямку. І надалі у цьому контексті доцільно аналізувати світовий і вітчизняний досвід.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Березівська, Л. Д., Закатнов, Д. О., Гарнавська, С. В., & Лобановська, І. Г. (2022). Діяльність державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського в умовах воєнного стану. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4128>

Вдовіна, О. О. (2022, 23–24 червня). Діяльність бібліотек в умовах російської агресії проти України. *Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі* : зб. матеріалів П'ятої міжнар. наук. конф., Київ (с. 53–55). https://drive.google.com/file/d/18l_qn-Mhu1fULfUduSINvCfRU9JMbk/view

Кравченко, С., Розколупа, Н., & Здановська, В. (2023). Публічні бібліотеки України в умовах російської збройної агресії (результати VI етапу дослідження). *Блог Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого*. <https://oth.nlu.org.ua/?p=8301>.

Овенден, Річард. (2023). Війна Пугіна проти Української пам'яті. *Бібліотечний фонд «Бібліотечна країна»*. (<https://livelibrary.com.ua/news/putins-war-on-ukrainian-memory>)

Потіха, Андрій. (2022). Діяльність бібліотек України в умовах російської воєнної агресії. *Наук. праці Нац. бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*, (64), 55–73. https://nbuviap.gov.ua/images/e_biblioteka/naukovi_resursi/voenni_konflikti/Potikha%20A.%20Dzialnist%20bibliotek%20Ukrainy%20v%20umovakh%20rosiiskoi%20voiennoi%20ahresii.pdf

Сердюк, Світлана, & Герасимова, Світлана. (2022). Бібліотеки України під час війни: адаптація до нових реалій та визначення пріоритетів. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*, 3 (29), 9–14. https://odnb.odessa.ua/img/novini_2016/645/serdyuk.pdf

Солоіденко, Г., & Кулаковська, Т. (2023). Діяльність бібліотек наукових установ НАН України в умовах російсько-української війни. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*, 4, 6–11.

Стришенець Н. (2023). Міжнародна допомога українським бібліотекам у час війни: приклад Британської бібліотеки. *Бібліотечний вісник*, 2, 114-120. <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001402944>

Туровська, Леся. (2023). Трансформація діяльності наукової бібліотеки в умовах воєнного стану (на прикладі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського). *Вісник Книжкової палати*, 1, 31–37. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.1\(318\).31-37](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.1(318).31-37)

Adepegba, Itunu Mary, & Adedokun, Iseoluwa. (2022). An Evaluative Study of Library use by Military Personnel. *Library Philosophy and Practice* (e-journal). <https://core.ac.uk/download/pdf/533928845.pdf>

Braunstein, Stephanie Ganic, Ryan, Jenna, & Hires, Will. (2012). 10 Academic libraries in crisis situations: roles, responses, and lessons learned in providing crisis-related information and services. *Communication and Technologies. Professional Series : Chandos Information*, 175–191. <https://doi.org/10.1016/B978-1-84334-647-0.50016-3>

Hoeven, Hans van der, & Albada, J. Van. (1996). *Memory of the world : lost memory : libraries and archives destroyed in the twentieth century*, Unesco General Information Programme, UNISIST (Program), International Federation of Library Associations and Institutions, General Information Programme and UNISIST, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Paris.

REFERENCES

Berezivska, L. D., Zakatnov, D. O., Tarnavska, S. V., & Lobanovska, I. H. (2022). Diialnist derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteki Ukrainy imeni V.O. Sukhomlynskoho v umovakh voiennoho stanu. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4128>

Vdovina, O. O. (2022, 23–24 chervnia). Diialnist bibliotek v umovakh rosiiskoi ahresii proty Ukrainy. *Informatsiia, komunikatsiia ta upravlinnia znanniamy v hlobalizovanomu sviti : zb. materialiv Piatoi mizhnar. nauk. konf.*, Kyiv (pp. 53–55). https://drive.google.com/file/d/18l_qn-Mhu1fULfUduSINvCfRU9JMbK/view

Kravchenko, S., Rozkolupa, N., & Zdanovska, V. (2023). Publichni biblioteki Ukrainy v umovakh rosiiskoi zbroinoi ahresii (rezultaty VI etapu doslidzhennia). *Bloh Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. Yaroslava Mudroho*. <https://oth.nlu.org.ua/?p=8301>.

Ovenden, Richard. (2023). Viina Putina proty Ukrainy: pam'iaty. *Bibliotechnyi fond «Bibliotechna kraina»*. <https://livelibrary.com.ua/news/putins-war-on-ukrainian-memory>

Potikha, Andrii. (2022). Diialnist bibliotek Ukrainy v umovakh rosiiskoi voiennoi ahresii. *Nauk. pratsi Nats. biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernadskoho*, (64), 55–73. https://nbuviap.gov.ua/images/e_biblioteka/naukovi_resursi/voenni_konflikti/Potikha%20A.%20Diialnist%20bibliotek%20Ukrainy%20v%20umovakh%20rosiiskoi%20voiennoi%20ahresii.pdf

Serdiuk, Svitlana, & Herasymova, Svitlana. (2022). Biblioteki Ukrainy pid chas viiny: adaptatsiia do novykh realii ta vyznachennia prioritetiv. *Bibliotechnyi forum: istoriia, teoriia i praktyka*, 3 (29), 9–14. https://odnb.odessa.ua/img/novini_2016/645/serdyuk.pdf

Soloidenko, H., & Kulakovska, T. (2023). Diialnist bibliotek naukovykh ustanov NAN Ukrainy v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny. *Bibliotechnyi forum: istoriia, teoriia i praktyka*, 4, 6–11.

Strishenets N. (2023). Mizhnarodna dopomoha ukrainskym bibliotekam u chas viiny: pryklad Brytanskoi biblioteki. *Bibliotechnyi visnyk*, 2, 114–120. <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001402944>

Turovska, Lesia. (2023). Transformatsiia diialnosti naukovoï biblioteki v umovakh voiennoho stanu (na prykladi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho). *Visnyk Knyzhkovoï palaty*, 1, 31–37. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.1\(318\).31-37](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.1(318).31-37)

Adepegba, Itunu Mary, & Adedokun, Iseoluwa. (2022). An Evaluative Study of Library use by Military Personnel. *Library Philosophy and Practice* (e-journal). <https://core.ac.uk/download/pdf/533928845.pdf>

Braunstein, Stephanie Ganic, Ryan, Jenna, & Hires, Will. (2012). 10 Academic libraries in crisis situations: roles, responses, and lessons learned in providing crisis-related information and services. *Communication and Technologies. Professional Series : Chandos Information*, 175–191. <https://doi.org/10.1016/B978-1-84334-647-0.50016-3>

Hoeven, Hans van der, & Albada, J. Van. (1996). *Memory of the world : lost memory : libraries and archives destroyed in the twentieth century*, Unesco General Information Programme, UNISIST (Program), International Federation of Library Associations and Institutions, General Information Programme and UNISIST, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Paris.

Tetyana Pavlenko,

Researcher at the Department of

Scientific and Educational Information Resources, V. Sukhomlynskyi State
Scientific and Educational Library of Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID: 0000-0003-3244-7897
e-mail: tetana1806@gmail.com

EDUCATIONAL LIBRARIES AS A CENTER OF INFORMATION AND COMMUNICATION SUPPORT IN TODAY'S REALITIES

Abstract. The article examines the activities of educational libraries in wartime. The literature on this issue is analyzed, the studies of S. Serdiuk, S. Gerasymova, H. Solodenko, T. Kulakovska, L. Turovska, O. Vdovina, A. Potikha, L. Berezivska are highlighted. Important aspects of information and communication support for library users: researchers, teachers, volunteers, and internally displaced persons are revealed. The information about thematic collections of information resources on library websites that provide users with relevant and useful information is highlighted. It is emphasized that the information and communication support of Ukrainian libraries in wartime are of particular importance. New forms and methods of educational work have been activated, and library services that meet the needs of the population and the requirements of today are in demand. Libraries have become platforms for promoting education, legal literacy, and psychological support. The websites of educational libraries have resources where you can get online advice from a professional psychologist, contacts, links, tips, techniques and methods to help you cope with stress, anxiety, anger, and take care of your own and others' mental health. It is noted that psychological support is extremely important for people who are mentally and physically traumatized and experiencing permanent stress. It is emphasized that despite the full-scale war, libraries continue to be cultural centers, presenting exhibitions, reviews, and video presentations that reflect the activities of the network libraries on their websites (V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, Lviv Regional Scientific and Educational Library of Ukraine, libraries of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Kamianets-Podilskyi I. Ohienko National University, B. Grinchenko Kyiv Metropolitan University, etc.) during the war and adaptation of information and socio-cultural work to the current needs.

The role of libraries in the information, educational and scientific space of Ukraine in the realities of today is revealed. It is proved that during the war, libraries move from a traditional environment to a social space that can successfully resist the influence of enemy information, cultural and psychological strategies.

Keywords: educational libraries, martial law, information and communication support, resources, transformation, mental health.